

Ляшенко О. І., Кременський Б. Г.. Всеукраїнські учнівські олімпіади. Енциклопедія освіти / Нац. акад. пед. наук України; [гол. ред. В. Г. Кремень; заст. гол. ред. В. І. Луговий, О. М. Топузов; відп. наук. секр. С. О. Сисоєва; редкол.: О. І. Ляшенко, С. Д. Максименко, Н. Г. Ничкало, П. Ю. Саух, Л. Д. Березівська, І. Д. Бех, В. Ю. Биков, М. С. Гальченко, В. В. Засенко, С. А. Калашнікова, М. О. Кириченко, Л. Б. Лук'янова, В. Г. Панок, В. О. Радкевич, О. Я. Савченко, М. М. Слюсаревський, О. В. Сухомлинська]: 2-ге вид, допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 144.

ВСЕУКРАЇНСЬКІ УЧНІВСЬКІ ОЛІМПІАДИ є видом інтелектуальних змагань (*див. Інтелектуальні змагання в Україні*) у формі індивідуальних перегонів, учасниками яких є учні закладів загальної середньої та професійної освіти. Вони ґрунтуються на змісті навчальних предметів, що вивчаються в цих закладах освіти, з урахуванням навчального поступу учнів за роками навчання. Перші В.у.о. з математики, фізики, хімії, біології започатковані в 60-і роки ХХ ст.

Проведення В.у.о. є невід'ємною складовою системи роботи з обдарованою молоддю в Україні. Їх організовує і проводить Міністерство освіти і науки України разом з регіональними органами управління освітою за кошти державного та місцевих бюджетів. Міністерство освіти і науки України затверджує відповідне Положення про Всеукраїнські олімпіади, у якому визначаються засадничі принципи та загальні умови проведення цього виду інтелектуальних змагань. В.у.о. відбуваються щороку з основних навчальних предметів, перелік яких визначає Міністерство освіти і науки України.

Для проведення В.у.о. створюються оргкомітети і журі олімпіади з конкретного навчального предмета. Оргкомітети визначають правила та умови проведення олімпіад, вирішують організаційні питання, розглядають та затверджують пропозиції журі щодо переможців олімпіад. Журі, до складу якого входять науковці, методисти, учителі відповідного фаху, визначають зміст і пропонують конкурсні завдання, встановлюють критерії оцінювання робіт, здійснюють перевірку робіт учасників олімпіади і подають пропозиції щодо її переможців.

В.у.о. мають чотири етапи:

Перший (шкільні олімпіади) – проводиться, як правило, у жовтні безпосередньо у закладах освіти, де навчаються учасники змагань. В олімпіадах першого етапу мають право брати участь усі бажаючі учні цього закладу освіти.

Другий (районні олімпіади) – відбувається у листопаді–грудні відповідного навчального року і проходить у районах (містах) відповідно до адміністративно-територіального поділу регіонів України.

Третій (обласні олімпіади, у Києві та Севастополі – міські, в Автономній Республіці Крим – республіканські) – відбувається на рівні областей у січні-лютому відповідного навчального року, як правило, на базі обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти.

Четвертий (фінальний, всеукраїнський) – відбувається під керівництвом Міністерства освіти і науки України, як правило, в березні відповідного навчального року, під час весняних канікул. Організаційно-методичне забезпечення проведення цього етапу В.у.о. покладається на Інститут модернізації змісту освіти.

У кожному наступному етапі олімпіади мають право брати участь лише переможці відповідного попереднього етапу цієї олімпіади. З метою більш чіткої організації змагань їх учасники об'єднуються у команди, що формуються за територіальним принципом. З метою формування персонального складу команд, що братимуть участь у наступному етапі змагань, для переможців попереднього етапу відповідної олімпіади проводяться відбіркові навчально-тренувальні збори.

Кожна предметна олімпіада може мати кілька турів (наприклад, теоретичний, експериментальний, демонстраційний; або письмовий, аудіювання тощо). Кожен тур олімпіади, як правило, триває від двох до п'яти годин.

Всеукраїнські учнівські олімпіади є найбільш масовими інтелектуальними змаганнями, що проводяться для обдарованої молоді в Україні. У середньому щорічно учасниками чотирьох етапів олімпіади лише з одного предмету стають близько чверті мільйона учнів закладів загальної середньої та професійної освіти.

Лит.: Кремінський Б. Г. Організація та проведення Всеукраїнських учнівських олімпіад і турнірів : метод. рекомендації. – Харків: Основа, 2006. – 78 с.

О.І. Ляшенко, Б. Г. Кремінський